

СВІТОВИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ: ТЕНДЕНЦІЇ, СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ

WORLD EXPERIENCE IN TOURISM DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF ECONOMIC GLOBALIZATION: TRENDS, STRATEGIC VECTORS

У статті проаналізовано сучасні тенденції та стратегічні вектори розвитку світової туристичної індустрії. Зазначено, що основними трендами цього періоду стали цифровізація, розвиток сталого туризму, зростання популярності внутрішнього туризму, а також індивідуалізація послуг. Проаналізовано досвід підтримки розвитку туризму в кризових умовах. Обґрунтовано, що поряд з новими трендами, світова туристична індустрія також стикається з численними проблемами та ризиками. Досліджено ризики та проблеми, що впливають на розвиток туризму у різних регіонах світу, серед яких глобальні кризи, природні катастрофи, пандемії та регіональні конфлікти, що негативно впливають на розвиток туризму. Відзначено, що сталий розвиток туризму та адаптація до нових викликів є необхідною умовою для збереження та подальшого розвитку туристичних секторів у всьому світі. Зазначено, що використання світового досвіду розвитку туризму та врахування сучасних викликів дозволить Україні створити стійку туристичну індустрію, спрямовану на сталий розвиток та інтеграцію у глобальні процеси.

Ключові слова: динаміка, світовий туризм, валовий внутрішній продукт, зміни, міжнародні туристичні прибуття, регіони світу.

The article analyzes current trends and strategic vectors of development of the global tourism industry. It is noted that the main trends of this period were digitalization, the development of sustainable tourism, the growth of the popularity of domestic tourism, as well as the individualization of services. The world experience of supporting the development of tourism in crisis conditions is analyzed. The example of such countries as Italy, Malaysia and Costa Rica shows that strategic initiatives aimed at stimulating domestic tourism can effectively contribute to economic recovery. These examples confirm the possibility of using similar approaches to support the tourism industry in Ukraine, in particular through the introduction of tax breaks, subsidies for domestic travel and marketing campaigns to promote local tourist destinations. It is substantiated that along with new trends, the global tourism industry also faces numerous problems and risks. The risks and problems affecting the development of tourism in different regions of the world are studied, including global crises, natural disasters, pandemics and regional conflicts that negatively affect the development of tourism. The main ones are economic problems, such as inflation and rising costs of services, which reduce the accessibility of travel for the population; environmental challenges, in particular climate change and extreme weather events, which negatively affect tourist regions, especially coastal and environmentally sensitive areas; political instability, military conflicts, such as the war in Ukraine, as well as infrastructure problems. All these factors require effective management and adaptation strategies from government agencies and tourism operators to ensure the sustainable development of the industry in the face of global challenges. It is noted that sustainable tourism development and adaptation to new challenges are a necessary condition for the preservation and further development of tourism sectors around the world. It is noted that using global experience in tourism development and taking into account modern challenges will allow Ukraine to create a sustainable tourism industry aimed at sustainable development and integration into global processes.

Key words: dynamics, world tourism, gross domestic product, changes, international tourist arrivals, world regions.

УДК 338.487:659.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.92-35>

Шелеметєва Т.В.

д.е.н., професор,
професор кафедри туристичного,
готельного та ресторанного
господарства,
Національний університет
«Запорізька політехніка»

Попова В.Д.

к.е.н., доцент кафедри економіки
та статистики,
Класичний приватний університет

Shelemetieva Tetiana

National University
"Zaporizhzhia Polytechnic"

Popova Victoriia

Classic Private University

Постановка проблеми. Актуальність дослідження туристичної галузі в умовах сучасних економічних та соціальних викликів є чинником соціально-економічного зростання, яка стикається з новими викликами, зумовленими глобалізацією, цифровізацією та екологічними змінами. Проблема розвитку туристичної індустрії заслуговує на увагу серед науковців, оскільки спостерігається суперечність між зростаючими потребами споживачів, реальним станом туристичної інфраструктури та стратегічними завданнями розвитку галузі. Зміни в поведінці споживачів, впровадження інноваційних технологій, а також підвищення рівня конкуренції на глобальному ринку роблять дослідження актуальними. Індустрія туризму є не лише об'єктом економічного планування, але й стратегічною сферою для дослідження глобальних тенденцій, таких як сталий розвиток, цифрова трансформація, адаптація до постпандемічних

умов та зміна туристичних пріоритетів. Саме тому вивчення стратегічних векторів розвитку індустрії туризму в світі є нагальним завданням як для наукової спільноти, так і для практиків туристичної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження тенденцій та стратегічних векторів розвитку туризму є міждисциплінарною сферою, що охоплює багато аспектів, від економіки і маркетингу до культури і екології. Існує ціла низка науковців, які зробили вагомий внесок у розвиток цієї галузі. Зокрема, Атаманчук З. А. [1] розглянула сучасні тенденції розвитку світового ринку туристичних послуг, обґрунтувала специфіку та напрями динаміки ринкової кон'юнктури в умовах пандемії COVID-19. Тараненко Г. Г. [2], досліджувала найбільші туристичні центри європейського ринку та зазначила, що оцінку розвитку європейського туризму можна робити не лише за прибуттям,

туристичними витратами та надходженнями, а й за комплексними показниками. Кучеренко О. [3] проаналізувала міжнародний туризм в різних країнах і регіонах ЄС, та дійшла висновку, що Європа – є одним із найпопулярніших туристичних напрямків, але не всі країни Європи однаково привабливі для туристів. Безугла Л., Ігнат'єва С. та Нікітін Ю. [4] провели огляд поточного стану туризму країнах в ЄС із урахуванням викликів і наявних можливостей. Проте, враховуючи узагальнення цих підходів залишається актуальним систематизація та комплексний аналіз сучасних тенденцій і стратегічних векторів розвитку індустрії туризму в світі, а також визначення можливостей використання цього досвіду для України.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження тенденцій, стратегічних векторів розвитку світової туристичної індустрії та обґрунтування перспектив використання цього досвіду в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Світова туристична галузь продовжує процес відновлення після значного зниження обсягів міжнародних подорожей, спричиненого пандемією COVID-19. Актуальним є аналіз короткострокових тенденцій, що здійснюється за допомогою UN Tourism Barometer [5]. За результатами моніторингу перших семи місяців 2024 року, кількість міжнародних туристичних прибуттів досягла 96% від рівня 2019 року, що свідчить про поступове відновлення галузі. Ключовими чинниками цього відновлення стали стабільний попит на міжнародні подорожі в більшості регіонів, активне відновлення туристичної діяльності в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, збільшення авіасполучень та спрощення візових процедур. Ці фактори відіграли важливу роль у підвищенні туристичної активності на глобальному рівні. У період з січня по липень 2024 року міжнародні туристичні прибуття склали 790 мільйонів, що на 11% більше, ніж у 2023 році, але на 4% менше, ніж у 2019 році. Найвищий рівень зростання міжнародних туристичних прибуттів був зафіксований у регіоні Близького Сходу, де кількість туристів перевищила рівень 2019 року на 26% [5]. Це вказує на значну роль цього регіону у відновленні глобальної туристичної активності.

Варто розглянути основні тенденції світового туризму. Близький Схід продемонстрував найбільший приріст міжнародних туристичних прибуттів (+26% порівняно з 2019 роком). Африка зафіксувала зростання на 7% порівняно з періодом до пандемії. Європа та Америка відновили 96% і 97% відповідно від докризового рівня. Азія та Тихоокеанський регіон досягли 82% від показників 2019 року, продовжуючи процес відновлення після тривалих обмежень. У таблиці 1 представлено динаміку змін міжнародних туристичних прибуттів у млн дол. США по основних регіонах світу за період з 2019 по 2024 роки (січень – липень) [5].

Дані показали, що у 2021 році через наслідки пандемії COVID-19 кількість туристичних прибуттів значно зменшилася у всіх регіонах, особливо в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, де показник скоротився до 76 мільйонів (-79%). У наступні роки спостерігається поступове відновлення: у 2024 році загальна кількість туристичних прибуттів досягла 790 мільйонів, що на 11% більше, ніж у 2023 році. Виділяється регіон Близького Сходу, де кількість туристів у 2024 році перевищила показники 2019 року на 26%. Африка також демонструє позитивну динаміку, досягнувши приросту в 7% у порівнянні з докризовим періодом. Дані таблиці 1 дозволяють стверджувати про нерівномірне відновлення туристичної активності по регіонах світу, зокрема найбільш стабільні темпи зростання спостерігаються на Близькому Сході та Африці, тоді як Азія та Тихоокеанський регіон поки що не досягли докризових показників.

Динаміка міжнародних туристичних прибуттів у світі і регіонах наглядно зображена на рис. 1 [5].

Аналіз зазначених даних вказав на нерівномірне відновлення туристичної активності в різних регіонах світу. Близький Схід продемонстрував найвищі темпи зростання завдяки культурним та релігійним факторам, а також активним інвестиціям у туристичну інфраструктуру. Європа та Америка показують стабільне відновлення, досягнувши майже докризових рівнів, що підкреслює стійкість цих ринків. Натомість Азія та Тихоокеанський регіон залишаються на шляху до повного відновлення через тривалі обмеження на міжнародні подорожі, але демонструють позитивну динаміку.

Таблиця 1

Динаміка змін міжнародних туристичних прибуттів (у млн дол. США)

Регіон	2019 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р. (січень – липень)
Світ	1 461	592	710	734	790
Європа	745	340	476	495	715
Азія та Тихоокеанський регіон	362	76	151	338	295
Америка	315	140	215	370	300
Африка	70	32	47	50	75
Близький Схід	55	20	35	40	71

Джерело: розроблено автором на основі [5]

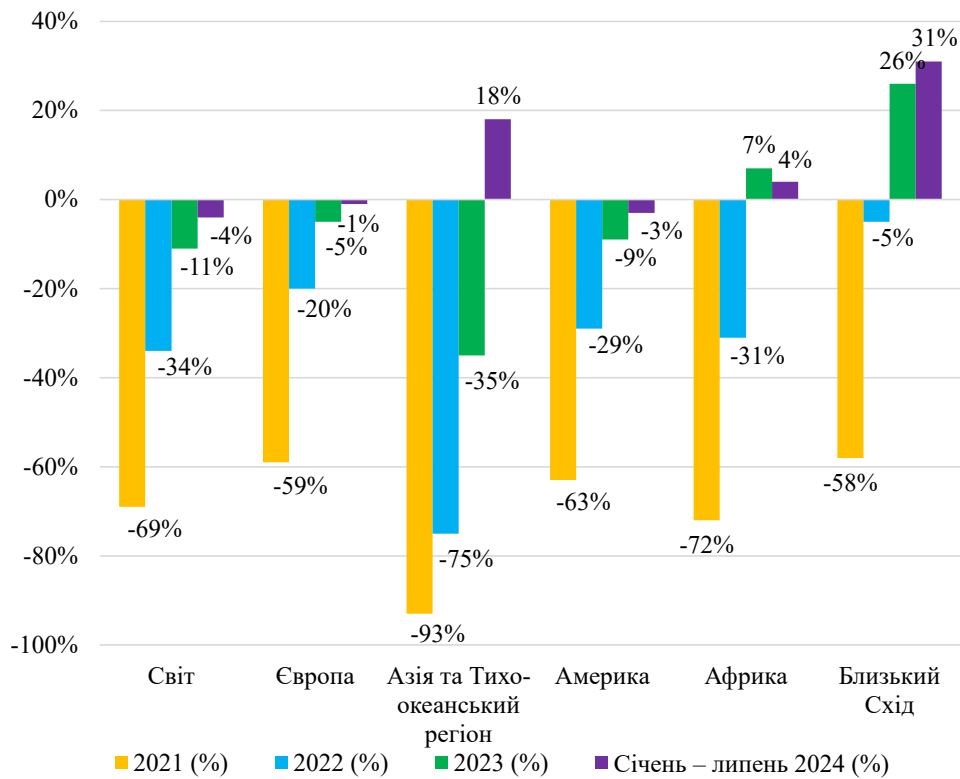

Рис. 1. Міжнародні туристичні прибуття у світі і регіонах (2021–2024 рр.)

Джерело: розроблено автором на основі [5]

Протягом 2024 року спостерігається значне відновлення міжнародної туристичної активності, що наближається до показників докризового 2019 року. Внесок туристичної галузі у валовий внутрішній продукт (ВВП) є ключовим показником, що відображає її значущість для економічного розвитку країн. Дані, представлені у звітах за 2019 і 2023 роки, свідчать про певні зміни у ролі туризму в економіці провідних країн світу, що обумовлені впливом пандемії COVID-19 та подальшим відновленням туристичної індустрії. Сукупний внесок туристичної індустрії у ВВП провідних країн світу за 2019 та 2023 роки надано в таблиці 2 [6].

Як видно з таблиці 2, у 2019 році найбільший внесок у ВВП від туристичної галузі спостерігався у Сполучених Штатах, де цей показник склав 2 360 мільярдів доларів США. Проте у 2023 році внесок дещо знизився до 2 260 мільярдів, що може бути пов'язано із впливом пандемії. Китай навпаки показав зростання: з 1 300 млрд доларів у 2019 році до 1 720 мільярдів у 2023 році. Це свідчить про значне відновлення та розвиток туристичної галузі в країні. Відзначається помірне зростання у Великій Британії та Німеччині, тоді як у таких країнах, як Франція та Іспанія, спостерігалось незначне зниження. В Італії показники залишились практично незмінними (231,3 млрд доларів США у 2019 році проти 231,7 у 2023 році), що свідчить про стабільність галузі.

Однією з основних тенденцій у розвитку світової туристичної індустрії є активна цифровізація – важливий елемент глобалізації економіки. Вона суттєво впливає на процеси глобальної інтеграції і змінює способи взаємодії національних економік, бізнесу та суспільств усього світу. У 2023 році світовий онлайн-ринок подорожей досягнув 600 млрд доларів США, а до 2028 року очікується його зростання до 800 млрд. Великі гравці на цьому ринку, такі як Booking Holdings Inc. та Expedia, активно використовують

Таблиця 2
Сукупний внесок туристичної індустрії у ВВП провідних країн світу у 2019 та 2023 роках (у млн доларів США)

Країна	2019 р.	2023 р.
Сполучені Штати	2 360	2 260
Китай	1 300	1 720
Німеччина	487,6	502,2
Японія	297	299,7
Велика Британія	295,2	327,1
Франція	264,7	253,9
Мексика	264,2	256,8
Індія	231,6	211,1
Італія	231,3	231,7
Іспанія	227,9	215,8
Австралія	167,4	146,4
Бразилія	165,4	154,6

Джерело: розроблено автором на основі [6]

онлайн-платформи для пропозиції туристичних послуг, що дозволяє споживачам легко планувати свої подорожі, порівнювати ціни та обирати найбільш вигідні варіанти. Крім того, Airbnb [7] стала однією з ключових платформ для бронювання коротко- та довгострокових проживань.

Туристи все більше усвідомлюють вплив своїх подорожей на екологію. За даними звіту ООН "Transport Related CO₂ Emissions of the Tourism Sector", туризм є вагомим чинником зміни клімату [7]. У 2024 році 83% туристів зазначили важливість сталого туризму. Це свідчить про зростаючий інтерес до екологічно чистих видів туризму, таких як екотуризм, що пропагує мінімальний вплив на навколишнє середовище та підтримку місцевих спільнот. Згідно з прогнозами, загальний внесок туристичної індустрії у ВВП до 2024 року зросте до 11,1 трильйонів доларів США, а до 2034 року – до 16 трильйонів. Це свідчить про перспективи подальшого зростання та розвитку галузі, що робить її однією з найважливіших складових глобальної економіки. Сукупний внесок туристичної індустрії у ВВП світу у 2019, 2023 роках та прогноз на 2024 і 2034 роки надано в таблиці 3 [7].

Сучасні тенденції у світовій туристичній галузі демонструють активне відновлення після пандемії та подальший розвиток завдяки цифровізації та зростаючій екологічній свідомості туристів. Підвищення внеску туристичної галузі у ВВП, у таких країнах, як Сполучені Штати та Китай, свідчить про її ключову роль у глобальній економіці. Очікуване зростання до 2034 року підкреслює стратегічне значення туризму для розвитку світової економіки.

Однією з основних тенденцій є сталий розвиток туризму, який стає пріоритетом для багатьох країн і регіонів. Глобальні виклики, такі як зміни клімату, виснаження природних ресурсів та збільшення екологічного тиску на популярні туристичні місця, змушують уряди, туристичні компанії та міжнародні організації переглядати свої підходи до туризму. Екотуризм, агротуризм і туризм, орієнтований на збереження культурної спадщини, стали важливими компонентами національних туристичних стратегій багатьох країн світу.

Після глобальної кризи, спричиненої пандемією COVID-19, багато країн світу зосередили зусилля на підтримці туристичної індустрії, що

Таблиця 3

Сукупний внесок туристичної індустрії у ВВП світу у 2019, 2023 роках та прогноз на 2024 і 2034 роки (у млрд. доларів США)

Рік	Внесок до ВВП
2019	10,3
2023	9,9
2024	11,1
2034 (прогноз)	16

Джерело: розроблено автором на основі [7]

постраждала внаслідок обмежень на міжнародні подорожі. Увага була приділена стимулюванню розвитку внутрішнього туризму, який став ключовим інструментом для відновлення економічної активності та захисту робочих місць у туристичному секторі. Один з найважливіших аспектів, який можна винести з досвіду інших країн, полягає у використанні цільових ініціатив, спрямованих на підвищення попиту на внутрішні подорожі та підтримку місцевого бізнесу. Згідно з даними Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) [8], внутрішній туризм повертається швидше, ніж міжнародний, і стає основним двигуном для відновлення туристичної галузі у багатьох країнах світу. У 2018 році було здійснено близько 9 млрд внутрішніх туристичних поїздок у всьому світі, що в шість разів перевищує кількість міжнародних туристичних прибуттів (1,4 млрд). Після пандемії багато країн розпочали активну політику підтримки внутрішнього туризму шляхом запровадження фінансових стимулів та маркетингових кампаній.

UNWTO зазначає, що у країнах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) витрати на внутрішній туризм становлять 75% від загальних витрат на туризм. У Європейському Союзі цей показник вищий в 1,8 разів порівняно з витратами на міжнародний туризм. Найбільшими внутрішніми ринками за рівнем витрат є США (майже 1 трильйон доларів), Німеччина (249 млрд доларів США), Японія (201 млрд доларів США), Велика Британія (154 млрд доларів США) та Мексика (139 млрд доларів США). Найбільші обсяги витрат туристів за внутрішні подорожі у 2023 році надано в таблиці 4.

Таблиця 4

Найбільші ринки внутрішнього туризму за витратами у 2023 році в світі

Країна	Витрати на внутрішній туризм, дол. США
США	1 трильйон
Німеччина	249 млрд
Японія	201 млрд
Велика Британія	154 млрд
Мексика	139 млрд

Джерело: розроблено автором на основі [8]

Країни світу застосували широкий спектр заходів для стимулювання внутрішнього туризму в кризових умовах. В таблиці 5 наведено ініціативи для стимулювання внутрішнього туризму у різних країнах світу.

Ці заходи включають фінансові стимули для населення, податкові пільги та маркетингові кампанії, спрямовані на заохочення громадян до подорожей по своїй країні, дозволяють збільшувати робочі місця і розвивати суміжні промисловості. Ця ініціатива допомогла залучити більше внутрішніх

Ініціативи для стимулювання внутрішнього туризму у різних країнах світу

Країна	Ініціатива	Опис
Італія	"Bonus Vacanze"	Субсидія до 500 євро для витрат на проживання
Малайзія	Ваучери та податкові пільги	113 млн \$ на ваучери для подорожей та пільги
Коста-Ріка	Перенесення державних свят	Стимулювання довгих вихідних для подорожей
Франція	Кампанія "#CetÉtéJeVisiteLaFrance"	Маркетингова кампанія для розвитку внутрішнього туризму
Аргентина	Обсерваторія внутрішнього туризму	Дослідження туристичних уподобань населення
Таїланд	Субсидії на проживання	Держава покриває 40% вартості номерів

Джерело: розроблено автором на основі [8]

туристів, підтримати готельний бізнес і стимулювати витрати на послуги, пов'язані з туризмом, зокрема у тих регіонах, які найбільше постраждали від пандемії та економічних обмежень.

Так, в Італії – програма "Bonus Vacanze" пропонує сім'ям із доходами до 40 тис. євро субсидії до 500 євро для витрат на проживання в межах країни. Ця ініціатива допомогла збільшити кількість внутрішніх подорожей і підтримати місцеві туристичні підприємства. Малайзія виділила 113 млн доларів на ваучери для знижок на подорожі, а також податкові пільги до 227 доларів для громадян, які витрачають кошти на внутрішній туризм. Це не лише стимулювало внутрішні подорожі, але й підтримало туристичні підприємства, забезпечуючи їм необхідний потік клієнтів. Податкові пільги сприяли зниженню фінансового навантаження на громадян, що дозволило зробити подорожі доступнішими для широких верств населення. Уряд Коста-Ріки переніс всі державні свята 2020–2021 років на понеділки, щоб стимулювати тривалі вихідні і, відповідно, збільшити кількість внутрішніх подорожей. Це дозволило туристам краще планувати свої подорожі, збільшило тривалість відпочинку та сприяло зростанню витрат на послуги гостинності. Водночас, такі заходи допомогли підтримати місцевий бізнес і сприяли розвитку екотуризму, що є важливою складовою туристичної галузі Коста-Ріки. Франція запустила маркетингову кампанію "#CetÉtéJeVisiteLaFrance", яка популяризує внутрішні туристичні напрямки, підвищуючи інтерес до менш відомих, але не менш привабливих місць для відпочинку. Це допомогло збалансувати туристичні потоки та зменшити навантаження на традиційні туристичні об'єкти. В Аргентині створено обсерваторію внутрішнього туризму, яка допомагає краще розуміти профіль аргентинських туристів та розробляти ефективні стратегії для стимулювання подорожей у межах країни. Таїланд запровадив субсидії на 5 млн ночей проживання в готелях, покриваючи 40% вартості номерів для громадян, які подорожують країною [8]. Кожна з цих ініціатив спрямована на стимулювання внутрішнього туризму шляхом надання фінансових пільг або створення умов для зручних подорожей всередині країни.

Враховуючи досвід країн світу, Україна може використати аналогічні підходи для стимулювання внутрішнього туризму в умовах військової кризи та економічних труднощів. Запровадження податкових пільг для громадян, ваучерів для подорожей та стимулювання тривалих вихідних може позитивно вплинути на розвиток туризму в регіонах України, які не зазнали активних бойових дій. Особливо це стосується таких напрямків, як Карпати, Полісся, Поділля, які можуть стати основними осередками внутрішнього туризму. Досвід країн світу свідчить, що розвиток внутрішнього туризму є ефективним інструментом відновлення економіки в умовах кризи. Для України, яка стикається з серйозними економічними та соціальними викликами через війну, підтримка внутрішнього туризму може стати важливим елементом стратегії відновлення економічної активності. Впровадження заходів на підтримку внутрішніх подорожей сприятиме збереженню робочих місць, підтримці місцевого бізнесу та стабілізації соціально-економічного стану в регіонах країни.

Аналіз світових практик засвідчує, що екотуризм відіграє ключову роль у відновленні після кризових ситуацій. Так, Коста-Ріка, зіткнувшись із необхідністю економічної диверсифікації, зуміла сформувати стратегію сталого розвитку, що базується на створенні природоохоронних територій, екологічно чистих туристичних об'єктів та залученні місцевого населення до туристичної індустрії [9]. Аналогічний підхід може бути імplementований в Україні з огляду на наявність значних природних ресурсів, таких як Карпатський регіон, Полісся та степові території Півдня.

Згідно з даними Euromonitor International, одним із стратегічних напрямів розвитку туризму є інтеграція соціальних та екологічних аспектів у структуру туристичної діяльності [10]. У цьому контексті Україна може зосередити зусилля на таких ключових напрямках, як національні парки та природоохоронні території із залученням міжнародних грантів та інвестицій; розвиток екологічної інфраструктури, що відповідає сучасним світовим стандартам сталого розвитку.

Зокрема, досвід Скандинавських країн, які є лідерами у рейтингу сталого туризму, свідчить про ефективність державної підтримки

екологічних проєктів, запровадження еко-сертифікації для готелів та туристичних об'єктів, а також популяризацію альтернативних видів транспорту. Війна завдала значної шкоди природним ресурсам України, що вимагає комплексного підходу до їхнього відновлення. У цьому контексті екотуризм здатен стати важливим елементом стратегії післявоєнного розвитку країни, поєднуючи економічну вигоду з екологічною відповідальністю.

Екотуризм формує позитивний міжнародний імідж України. Запровадження національних еко-стандартів та екосертифікація туристичних об'єктів дозволить Україні позиціонувати себе як країну, що дотримується принципів сталого розвитку. Успішний досвід Фінляндії, яка запровадила програму "Sustainable Travel Finland", демонструє важливість еко-сертифікації для підвищення туристичної привабливості [9].

Війна створює значні перешкоди для розвитку туризму, однак водночас відкриває можливості для відновлення на нових засадах. Залучення міжнародних партнерів, таких як ООН, ЄС та інші екологічні організації, дозволить не лише відновити зруйновані території, але й інтегрувати Україну до глобальної системи сталого туризму. Однією з ключових стратегічних задач є мінімізація ризиків через створення безпечних туристичних маршрутів у західних та центральних регіонах України, які є відносно стабільними. Отже, розвиток екотуризму в Україні в умовах війни та післявоєнного відновлення є стратегічно важливим напрямом, що поєднує економічну стабільність, соціальну підтримку та екологічну відповідальність.

Європейський досвід розвитку екотуризму вирізняється системним підходом і значною увагою до охорони природи та інфраструктурного розвитку. Швейцарія, завдяки своїм географічним особливостям, впроваджує програми екологічного транспорту та сталого туризму. У країні діє понад 1200 км велодоріжок, що дозволяє знизити навантаження на екосистеми через автомобільний трафік. Крім того, Швейцарія впроваджує ініціативи з розвитку ізольованих альпійських регіонів за допомогою інноваційних цифрових інструментів, що дозволяє збалансувати туристичні потоки та сприяти рівномірному розподілу прибутків від туризму [11]. Для України цей досвід є цінним, оскільки гірські регіони Карпат також можуть стати центром екотуризму через розвиток веломаршрутів та альтернативного транспорту, особливо у віддалених районах.

Висновки. Обґрунтовано, що розвиток індустрії туризму в світі в умовах глобалізації економіки характеризується значними змінами під впливом екологічних, соціальних та технологічних факторів. Країни, які адаптуються до нових викликів, зокрема через впровадження сталих та цифрових стратегій, мають можливість зміцнити свої

позиції на світовому туристичному ринку. В результаті аналізу особливостей розвитку туризму в світі в сучасних умовах та основних ризиків та проблем, виявлено, що глобальні тенденції туризму в світі орієнтуються на сталий розвиток, цифровізацію, інновації та розвиток екотуризму. Окреслено основні стратегічні напрями розвитку світового туризму, серед яких: екологічна сталість та соціальна відповідальність; розвиток інфраструктури з урахуванням цифрових технологій; диверсифікація туристичних продуктів відповідно до нових потреб споживачів. У статті проаналізовано світовий досвід підтримки розвитку туризму в кризових умовах. На прикладі таких країн, як Італія, Малайзія та Коста-Ріка, було показано, що стратегічні ініціативи, спрямовані на стимулювання внутрішнього туризму, можуть ефективно сприяти економічному відновленню. Ці приклади підтверджують можливість використання аналогічних підходів для підтримки туристичної галузі в Україні, зокрема через запровадження податкових пільг, субсидій на внутрішні подорожі та маркетингових кампаній для просування локальних туристичних напрямків. Виокремлено основні проблеми та ризики для індустрії туризму в світі. Обґрунтовано найбільший довгостроковий вплив на туристичну індустрію екологічних ризиків. Успішний розвиток туризму в світі у кризових умовах забезпечується через державну підтримку туристичної інфраструктури, залучення міжнародних інвестицій, розвиток внутрішнього туризму, адаптацію до нових умов за допомогою інновацій, включаючи цифрові платформи та екологічні стандарти, що може бути використаним для відновлення туризму в Україні. Загальні підсумки дослідження свідчать про необхідність системного підходу до розвитку туризму, що базується на сталих принципах, інноваціях та міжнародній співпраці. Перспективи подальших досліджень полягають у різноманітних аспектах, враховуючи зміни у глобальній економіці, технологіях, соціокультурних процесах і екологічних вимогах, запровадженні нових моделей сталого туризму, що дозволять знижувати негативний вплив на навколишнє середовище, вплив штучного інтелекту та аналітики великих даних на туристичну індустрію.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Атаманчук З. А. Розвиток міжнародного туризму в умовах пандемії COVID-19: тенденції та очікування. *Бізнес Інформ*. 2020. №5. С. 94–99.
2. Тараненко Г. Г. Розвиток туризму в сучасних умовах: реалії та перспективи. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/92.pdf (дата зверення: 18.04.2025).
3. Кириченко О. Порівняльний аналіз міжнародного туризму в країнах Європи: досвід різних регіонів та країн. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-56> (дата зверення: 18.04.2025).

4. Безугла Л., Ігнат'єва С., Нікітін Ю. Внесок ЮНЕСКО у розвиток туризму в Україні та країнах Європейського союзу. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-67> (дата зверення: 18.04.2025).

5. World Tourism Barometer. URL: <https://www.unwto.org/un-tourism-world-tourism-barometer-data> (дата зверення: 18.04.2025).

6. Global tourism industry – statistics & facts. URL: <https://www.statista.com/topics/962/global-tourism/#topicOverview> (дата зверення: 18.04.2025).

7. Total contribution of travel and tourism to gross domestic product (GDP) worldwide in 2019 and 2023, with a forecast for 2024 and 2034. URL: <https://www.statista.com/statistics/233223/travel-and-tourism-total-economic-contribution-worldwide/> (дата зверення: 18.04.2025).

8. UNWTO Highlights Potential of Domestic Tourism to Help Drive Economic Recovery in Destinations Worldwide. URL: <https://www.unwto.org/news/unwto-highlights-potential-of-domestic-tourism-to-help-drive-economic-recovery-in-destinations-worldwide> (дата зверення: 18.04.2025).

9. Top Countries for Sustainable Tourism. URL: <https://forumnatura.org/wp-content/uploads/2021/07/SustainableTravelIndex-v0.3.pdf> (дата зверення: 18.04.2025).

10. What Are the Top Consumer Trends in 2024? URL: <https://www.euromonitor.com/article/what-are-the-top-consumer-trends-in-2024> (дата зверення: 18.04.2025).

11. The 9 destinations where to practice sustainable tourism in 2021! (+ some bonuses). URL: <https://ethik-and-trips.com/en/blog/the-9-destinations-where-to-practice-sustainable-tourism-in-2021-some-bonuses> (дата зверення: 18.04.2025).

REFERENCES:

1. Atamanchuk Z. A. (2020). Rozvytok mizhnarodnoho turizmu v umovakh pandemii COVID-19: tendentsii ta ochikuvannia [Development of international tourism in the context of the COVID-19 pandemic: trends and expectations]. *Business Inform*, vol. 5, pp. 94–99.

2. Taranenko G. G. (2022). Rozvytok turizmu v suchasnykh umovakh: realii ta perspektyvy [Tourism development in modern conditions: realities and prospects]. *Efektivna ekonomika*, no. 1. Available at:

http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/92.pdf (accessed April 18, 2025).

3. Kyrychenko, O. V. (2024). Porivnialnyi analiz mizhnarodnoho turizmu v krainakh yevropy: dosvid riznykh rehioniv ta krain [Comparative analysis of international tourism in european countries: experience of different regions and countries]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-56> (accessed April 18, 2025).

4. Bezugla L. S., Ignatieva S. E., Nikitin Y. N. (2023). Vnesok yunesko u rozvytok turizmu v ukraini ta krainakh yevropeiskoho soiuzu [Contribution of unesco to the development of tourism in Ukraine and the european union countries]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-67> (accessed April 18, 2025).

5. UN Tourism Barometer. (n.d.). Available at: <https://www.unwto.org/un-tourism-world-tourism-barometer-data> (accessed April 18, 2025).

6. Global tourism industry – statistics & facts. Available at: <https://www.statista.com/topics/962/global-tourism/#topicOverview> (accessed April 18, 2025).

7. Total contribution of travel and tourism to gross domestic product (GDP) worldwide in 2019 and 2023, with a forecast for 2024 and 2034. Available at: <https://www.statista.com/statistics/233223/travel-and-tourism-total-economic-contribution-worldwide/> (accessed April 18, 2025).

8. UNWTO Highlights Potential of Domestic Tourism to Help Drive Economic Recovery in Destinations Worldwide. Available at: <https://www.unwto.org/news/unwto-highlights-potential-of-domestic-tourism-to-help-drive-economic-recovery-in-destinations-worldwide> (accessed April 18, 2025).

9. Top Countries for Sustainable Tourism. Available at: <https://forumnatura.org/wp-content/uploads/2021/07/SustainableTravelIndex-v0.3.pdf> (accessed April 18, 2025).

10. What Are the Top Consumer Trends in 2024? Available at: <https://www.euromonitor.com/article/what-are-the-top-consumer-trends-in-2024> (accessed April 18, 2025).

11. The 9 destinations where to practice sustainable tourism in 2021! (+ some bonuses). Available at: <https://ethik-and-trips.com/en/blog/the-9-destinations-where-to-practice-sustainable-tourism-in-2021-some-bonuses> (accessed April 18, 2025).